

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 666/2020-4

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Ileana Vinja kao predsjednice vijeća, te Ranka Marijana i Melite Božičević-Grbić kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice - specijalistice Maje Ivanović Stilinović kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv opt. H. O., zbog kaznenih djela iz čl. 153. st. 1. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15.-ispravak, 101/17. i 118/18. - dalje: KZ/11.) i dr., odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Puli-Pola od 7. listopada 2020., broj K-7/2020., u sjednici održanoj 21. siječnja 2021.,

presudio je

Odbijaju se žalbe državnog odvjetnika i opt. H. O. kao neosnovane i potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom je presudom opt. H. O. proglašen krivim zbog više kaznenih djela. Zbog kaznenog djela iz čl. 155. st. 2. KZ/11., opisanog pod toč. 1. izreke, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju jedne godine, zbog kaznenog djela iz čl. 155. st. 2. KZ/11., opisanog pod toč. 2. izreke, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju jedne godine, zbog kaznenog djela iz čl. 155. st. 1. KZ/11., opisanog pod toč. 3. izreke, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju šest mjeseci i zbog kaznenog djela iz čl. 153. st. 1. KZ/11., opisanog pod toč. 4. izreke, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju dvije godine. Na temelju citiranih zakonskih odredbi, uz primjenu čl. 51. KZ/11., optuženik je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju četiri godine, a primjenom čl. 54. st. 1. KZ/11., u izrečenu kaznu zatvora uračunato je vrijeme oduzimanja slobode i vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 17. srpnja 2019. pa nadalje. Na temelju čl. 158. st. 1. i 2. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19. - dalje: ZKP/08.), oštećenica N. M. je upućena imovinskopravni zahtjev ostvarivati u parnici. Primjenom čl. 148. st. 1. ZKP/08., optuženiku je naloženo podmiriti trošak kaznenog postupka u iznosu 44.007,02 kuna i paušalnu svotu u iznosu 3.000,00 kuna, a dužan je naknaditi i trošak punomoćnice oštećene u iznosu koji će se naknadno odrediti posebnim rješenjem.

Protiv ove presude žalbu su podnijeli državni odvjetnik i optuženik.

Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni, s prijedlogom preinačiti pobijanu presudu na način da se optuženiku, za svako pojedino kazneno djelo, utvrde strože kazne zatvora i potom osudi na strožu jedinstvenu kaznu zatvora.

Optuženik, putem branitelja R. M., odvjetnika iz P., žali se zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje, a „podredno“ pobijanu presudu preinačiti i optuženika osloboditi od optužbe.

Odgovor na žalbu optuženika podnio je državni odvjetnik, s prijedlogom žalbu optuženika odbiti kao neosnovanu, a odgovor na žalbu državnog odvjetnika podnio je optuženik, putem svoga branitelja, s prijedlogom žalbu državnog odvjetnika odbiti kao neosnovanu.

Prije održavanja sjednice vijeća spis je, na temelju čl. 474. st. 1. ZKP/08., dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Žalbe su neosnovane.

Suprotno žalbenim navodima optuženika, u pobijanoj presudi nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08. Sud prvog stupnja je označio jasne i logične razloge na kojima se zasniva izreka presude. Isto tako, sud je označio dokaze na temelju kojih proizlazi zaključak da je optuženik počinio kaznena djela, kako je to i navedeno u izreci pobijane presude, a potom je obrazložio na osnovu kojih odlučnih činjenica je to zaključio.

Optuženik nije u pravu ni kada tvrdi da je sud na raspravi povrijedio pravo obrane, kada je odbio dokazne prijedloge obrane „... jer nije sa jednakom pažnjom utvrđivao činjenice koje terete optuženika i koje mu idu u korist ...“ a što je, prema stavu žalitelja, utjecalo ili moglo utjecati na presudu, pa je time ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08.

Kako to iz spisa predmeta proizlazi, obrana je na raspravi (list 441 spisa) bila suglasna sa svim dokaznim prijedlozima iz potvrđene optužnice. Tada još nije imala novih dokaznih prijedloga, ali je tražila neposredno ispitivanje svih svjedoka i vještaka, čemu je i udovoljeno. Tek je na kraju dokaznog postupka (list 457 i 477 spisa), obrana istaknula nove dokazne prijedloge.

Prvostupanjski sud je odbio dokazne prijedloge obrane, uz logično, jasno i detaljno obrazloženje (list 460 spisa). Naime, nedvojbeno je na plahti, koja je izuzeta iz apartmana u P., u kojem su noćili optuženik i oštećenica, pronađena sperma sa DNA profilom, koji se u potpunosti podudara sa DNA profilom optuženika. S obzirom na sve izvedene dokaze, pravilno je prvostupanjski sud odbio prijedlog obrane da se provede vještačenje optuženika na okolnost polucije. Vezano uz prijedlog obrane da se provede kombinirano psihologijско-psihiatrijsko vještačenje oštećenice, prvostupanjski sud je, s pravom, odbio ovaj prijedlog.

Kako je to jasno obrazloženo, baš ništa nije ukazivalo na neke, pa i najmanje, devijacije u psihi oštećenice. Njezin je iskaz bio logičan, konzistentan, opširan i bogat detaljima. U pogledu ispitivanja oca i sestre oštećenice, radi utvrđivanja okolnosti da im je bilo poznato gdje se optuženik i žrtva nalaze, prvostupanjski sud je, s pravom, odbio ovaj dokazni prijedlog obrane. Naime, nesporno je utvrđeno da je otac oštećenice bio dugogodišnji prijatelj sa optuženikom i nekritički mu vjerovao, pa je tako i dozvolio da njegova maloljetna kćerka krene do optuženika u Njemačku. U svjetlu svih izvedenih dokaza i utvrđenih činjenica, s pravom je odbijen i prijedlog obrane za ispitivanje T. D., na okolnost da su članovi obitelji oštećenice tražili novac od obitelji optuženika.

Nema dvojbe da su jamstva sadržana u čl. 6. st. 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda konstitutivni element pojma poštenog suđenja. Međutim, Konvencija kao opće pravilo ostavlja sudovima ocijeniti i obrazložiti da li je bilo potrebno pozivati predložene svjedoke odnosno izvoditi dokaze koje predložila obrana (vidi Vidal protiv Belgije, serija A br. 235-B, stavak 33 ESLJP 1992). Bitno svojstvo suđenja, sadržano u njegovom konstitutivnom elementu, nije narušeno samim time što optuženiku nije bilo dozvoljeno izvesti određene dokaze. Obrana mora svoje zahtjeve potkrijepiti objašnjenjem zašto je važno da se izvedu određeni dokazi, a izvođenje upravo tih dokaza mora biti nužno za utvrđivanje istine (vidi Perna protiv Italije, br. 48898/99, stavak 29., ESLJP 2003).

U ovom kaznenom postupku, obrana svoje zahtjeve nije potkrijepila logičnim obrazloženjem zašto bi izvođenje predloženih dokaza bilo nužno za utvrđivanje istine, a nasuprot tome, prvostupanjski sud je, detaljno i jasno, obrazložio zašto je odbio izvesti dokaze obrane, pa sud na raspravi nije povrijedio pravo obrane, niti se radi o bitnoj povredi odredaba kaznenog postupka na koju upire žalitelj.

U pravu je optuženik kada u žalbi tvrdi da je prvostupanjski sud, u uvodu presude, propustio označiti ovlaštenog tužitelja i optužni akt, niti je naznačio da je bila isključena javnost. Međutim, time nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08., jer se radi o očiglednoj omašci prvostupanjskog suda. Naime, u obrazloženju pobijane presudi je izričito označen kako optužni akt tako i nadležno državno odvjetništvo. Iz izreke pobijane presude, jednako kao i iz obrazloženja, jasno proizlazi primjena Kaznenog zakona koji je važio u vrijeme počinjenja kaznenih djela i koji je blaži za počinitelja. Nadalje, nema dvojbe da je u ovom kaznenom postupku, primjenom čl. 388. st. 2. toč. 4. ZKP/08., bila isključena javnost za cijelu raspravu, što je sud pravilno obrazložio a stranke se odrekle prava na žalbu (list 440 spisa).

Suprotno navodima optuženika, činjenično stanje je potpuno i pravilno utvrđeno. Zaključci suda prvog stupnja, zasnovani na ocjeni vjerodostojnosti iskaza ispitanih osoba i zaključci zasnovani na ocjeni svih ostalih izvedenih dokaza, su logični i zakoniti, pa su stoga zaključci suda o postojanju odlučnih činjenica, pravilno, utemeljeni na izvedenim dokazima.

Optuženik, paušalno i neobrazloženo, tvrdi kako je " ... iskaz žrtve po stavu obrane tendenciozan i dat isključivo u cilju difamiranja optuženika ...", pa je za žalitelja neshvatljivo kako je sud, olako, prihvatio iskaz oštećenice kao vjerodostojan.

Međutim, iz detaljno provedenog dokaznog postupka proizlazi dijametralno suprotan zaključak od onog koji se implicira u žalbi. Naime, oštećenica je logično i dosljedno opisivala

gotovo svaki relevantan detalj u postupcima optuženika tijekom inkriminiranog razdoblja. Radi se o mladoj djevojci na pragu punoljetnosti, koja je nekritički vjerovala optuženiku, uostalom kao i njeni roditelji koji su dali suglasnost da otputuje do optuženika u Njemačku. Optuženik, nedvojbeno, poznaje oštećenicu od njenog rođenja, pa je jasna delikatnost situacije u kojoj se, neočekivano, našla. Ona je opisala svoju zbunjenost, ali i opiranje nasrtajima optuženika, u situaciji kada je bila sama i nezaštićena, prepuštena na milost i nemilost optuženika.

Pravilno je utvrđenje prvostupanjskog suda kako je iskaz oštećenice vjerodostojan i potvrđen drugim izvedenim dokazima. Njezin iskaz, kako je inzistirala na pomoćnom ležaju u apartmanu koji je dijelila sa optuženikom, potvrdio je svjedok Ž. R. Istovremeno je svjedok demantirao obranu optuženika i rekao da se optuženik protivio dostavi pomoćnog ležaja u apartman. Svjedok je potvrdio i iskaz oštećenice da ga je, uznemireno, molila za prijevoz do BIH, a ona bi mu platila. Nadalje, obranu optuženika koji je, navodno, gajio roditeljsku ljubav prema oštećenici, na svoj su način demantirale SMS poruke koje je upućivao oštećenici. Tako je slao poruke "... mislio sam da bar malo imaš ljubavi prema meni i da me čak malo voliš ..." ,,... nitko te neće više voljeti ..." ,,... što ti osjećaš prema meni ...". S druge strane, iskaz oštećenice je potvrđen SMS porukama koje je upućivala svojoj prijateljici. Tako joj piše "... ja ću zvati policiju ... M. dira me, govori da ću s njim u krevet ... sinoć me stavio u krevet ... udara me, dira me ..." (list 156-157 spisa). Na vjerodostojnost njenog iskaza da ju je optuženik „udario zatvorenom šakom, da ju je stiskao i jako držao“, ukazuje i vještački nalaz i mišljenje dr. I. K., iz kojeg proizlazi kako su ozljede na nogama i rukama oštećenice nastale pritiskom nekim mehaničkim sredstvom manje kontaktne površine, što u prvom redu odgovora pritiskom prstiju, a moguće je da su vidljive ozljede u području lijeve strane lice nastale zadavanjem udarca zatvorenom šakom (list 459 spisa). Oštećenica je na odjelu psihijatrije Opće bolnice P., u pratnji socijalne radnice, pregledana te je utvrđeno kako je "... svestrano uredno orijentirana, psihomotorno mirna i suradljiva, tijekom misli formalno uredan, sadržajno realitet, tjeskoba, uznemirenost, bez sumanutosti. Bez obmana osjetila ...", sa utvrđenom dijagnozom – „F43.0 reakcija na stres“ (list 281 spisa).

Nasuprot tvrdnji žalitelja, pravilno je utvrđenje prvostupanjskog suda da su se u radnjama optuženika, na putu iz SR Njemačke i u apartmanu u P., ostvarila sva bitna obilježja kaznenih djela bludnih radnji iz članka 155. stavka 2. KZ/11., kako je to i opisano u točki 1. i točki 2. izreke pobijane presude. S obzirom da se oštećenica, uporno i nedvosmisleno, protivila tjelesnom kontaktu sa optuženikom, on je upotrijebio silu (šamar, odnosno udarac šakom u glavu) i prijetnju da će ju prebiti, a što je bilo usmjereno na kršenje njenog otpora. Na taj je način mogao ostvariti svoju namjeru te je oštećenicu, protivno njenoj volji, dirao s unutarnje strane bedara prema spolovilu, odnosno po stražnjici, uvlačeći ruku u njene gaćice. Utvrđeno ponašanje optuženika, upotrebom sile i prijetnje, predstavlja povredu ljudskih prava u seksualnoj domeni, grubim zadiranjem u spolne slobode oštećenice.

Vežano uz kazneno djelo iz članka 155. stavka 1. KZ/11., opisano pod točkom 3. izreke, pravilno je utvrđenje prvostupanjskog suda da je optuženik, na plaži na području M., radi zadovoljenja spolne pohote a bez pristanka oštećenice, dodirivao je po grudima, ispod gaćica, po međunožju, spolovilu te po stražnjici preko gaćica, čime je na javnom mjestu povrijedio ljudska prava u seksualnoj domeni, zadiranjem u spolne slobode oštećenice.

Nasuprot tvrdnji žalitelja, pravilno je utvrđenje prvostupanskog suda da je optuženik počinio i kazneno djelo opisano pod točkom 4. izreke presude. On je, tijekom noći u apartmanu u P., oštećenicu privukao na sebe i čvrsto je držao, dirao je po stražnjici preko i ispod gaćica, poderao joj gaćice, ljubio ju i dirao po grudima, te trljao svoje ukrućeno spolovilo o njezino tijelo i rukama joj širio noge. Od njegovog snažnog stiskanja oštećenica je zadobila krvne podljeve. Premda je bila u strahu zbog ranije jasno izrečenih prijetnji i udaraca koje je zadobila od optuženika, cijelo se vrijeme bunila, opirala i izmicala, ali je optuženik uspio grnuti svoj prst u njezin anus i vaginu. Na taj je način povrijedio ljudskih prava najgrubljim zadiranjem u njena spolne slobode, čime je počinio kazneno djelo silovanja iz čl. 153. st. 1. KZ/11.

Prvostupanski sud je za sva svoja utvrđenja dao je valjana i logična obrazloženja, na koja se upućuje žalitelj.

Državni odvjetnik nije u pravu kada se žali zbog odluke o kazni. Optuženik se nije izrekom žalio zbog odluke o kazni, međutim, njegova žalba zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, primjenom čl. 478. ZKP/08., sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o kazni.

Odluka o kazni mora izražavati individualiziranu, zakonom predviđenu, društvenu osudu zbog konkretnih kaznenih djela.

Određujući vrstu i mjeru kazne koju će primijeniti, sud mora uzeti u obzir okolnosti koje utječu da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja kaznenog djela. Osobito treba cijeniti stupanj krivnje, pobude iz kojih je kazneno djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede kaznenim djelom zaštićenog dobra, okolnosti u kojima je kazneno djelo počinjeno, okolnosti u kojima je počinitelj živio prije počinjenja kaznenog djela i usklađenost njegovog ponašanja sa zakonima, okolnosti u kojima živi i njegovo ponašanje nakon počinjenja kaznenog djela, te ukupnost društvenih i osobnih uzroka koji su pridonijeli počinjenju konkretnog kaznenog djela.

Prvostupanski sud je, otegotnim, cijenio dosadašnju osuđivanost optuženika zbog istovrsnih kaznenih djela (list 93 spisa), te da je kazneno djelo počinio grubom zlouporabom oštećeničinog povjerenja, koje je imala prema njemu kao dugogodišnjem prijatelju njenih roditelja.

Suprotno žalbenim navodima, prvostupanski sud je pravilno utvrdio i ispravno ocijenio sve okolnosti relevantne za zakonitu odluku o vrsti i mjeri kazne.

S obzirom na primjereno utvrđene pojedinačne kazne, međusobni odnos počinjenih kaznenih djela, vrstu i vrijeme njihovog počinjenja, te vodeći računa o općim pravilima izbora vrste i mjere kazne, svrsi kažnjavanja i pravilima o stjecaju kaznenih djela, pravilno je utvrđenje prvostupanskog suda kako će se jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju četiri godine izraziti jasna društvena osuda zbog počinjenih kaznenih djela. Takvom će se kaznom utjecati na počinitelja da ubuduće ne čini kaznena djela, te mu omogućiti ponovno uključivanje u društvo, ali utjecati i na sve ostale da ne čine kaznena djela kao i na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

Upravo odmjerenom jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju četiri godine će se optimalno ispuniti zahtjevi kako generalne tako i specijalne prevencije.

Drugostupanjski sud ispituje presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom i iz osnova iz kojih se pobija.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti u skladu čl. 476 st. 1. toč. 1. i 2. ZKP/08., nije našao da bi bila ostvarena ni bitna povreda odredaba kaznenog postupka, niti povreda kaznenog zakona na štetu optuženika, na koje povrede drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti.

Stoga je primjenom čl. 482. ZKP/08., trebalo odlučiti kao u izreci ove presude.

Zagreb, 21. siječnja 2021.

Predsjednica vijeća:
Ileana Vinja, v.r.